

Citius, Altius, Fortius – Communiter

Antičke i moderne Olimpijske igre

Zagreb, prikaz izložbe

U Arheološkom muzeju u Zagrebu 25. lipnja 2024. godine, ususret 33. izdanju modernih Olimpijskih igara, otvorena je izložba *Citius, Altius, Fortius – Communiter: Antičke i moderne Olimpijske igre*. Izložbu je organizirao Arheološki muzej u Zagrebu u suradnji s Hrvatskim sportskim muzejem, Hrvatskim olimpijskim odborom te Hrvatskom olimpijskom akademijom, uz potporu Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Suradnja i podrška pristigle su i iz Veleposlanstva Helenske Republike, Veleposlanstva Francuske Republike i Francuskog instituta u Hrvatskoj.

Jedan od ciljeva ove izložbe bio je provesti gledatelje kroz razvoj Olimpijskih igara od njihovog začetka u antici pa sve do danas kada obilježavamo njihovo 33. moderno izdanje. Potrebno je istaknuti i simboliku koju ove igre nose sa sobom, a u skladu s tim, za naslov izložbe odabrano je olimpijsko geslo koje je Pierre de Coubertin, utemeljitelj modernih olimpijskih igara, smatrao važnom vodiljom i u ostalim područjima života – *brže u živosti duha, više u moralnom pogledu, a snažnije u životu uopće*.

Ovu izložbu mogli bismo nazvati sinestezijom antičkih i modernih Olimpijskih igara. Izložbeni primjerci popraćeni su sažetim podacima o njima, a cijeli prostor ispunjen je plakatima koji sadrže zanimljivosti o Olimpijskim igrama, podatke o sudionicima, pravilima, običajima te promjene koje su ih zadesile tijekom godina. Iako se tradicionalno godinom osnutka Olimpijskih igara smatra 776. g. pr. Kr., pojedini arheološki nalazi aludiraju na to da bi se njihovi korijeni trebali tražiti barem jedno stoljeće ranije, a kao neke od prethodnica igrama kakve poznajemo predlažu se pogrebne igre i inicijacijski obredi. Prve poznate olimpijske discipline bile su pankracij, konjičke utrke, hrvanje i šakanje, ali s godinama su uvedene i nove discipline o kojima su posjetitelji mogli saznati brojne zanimljivosti zahvaljujući plakatima u izložbenom prostoru. Na jednom od njih navedeni su i objekti unutar Altisa, starog svetišta Olimpije posvećenog Zeusu, čiji arheološki nalazi upućuju na štovanje Zeusa od kraja 2. tis. pr. Kr. Među objektima ističu se Herin hram, hram Majke bogova, Pelopion (prostor posvećen heroju Pelopu u kojem se odvijao herojski kult), Zeusov hram i Zeusov oltar. U Zeusovom hramu postavljeno je i jedno od sedam čuda starog svijeta – Fidijin kip Zeusa rađen u hriselefantini koji nam je danas poznat zahvaljujući prikazima na novcu i gemama.

Ekspoziti su poredani kronološki, s početkom u antici. Posjetitelje je tako na samom ulazu dočekao sadreni odljev mramorne replike Polikletovog *Dorifora*, čiji je

original izljeven u bronci nastao između 460. i 420. g. pr. Kr. Uz poneke informacije o Polikletu, autori nisu zaboravili spomenuti niti estetske i umjetničke ideale koje je ovaj umjetnik utemeljio. Riječ je prije svega o idealnim proporcijama, hijazmu kao i o laganoj zakrivljenosti tijela. Svoje mjesto dobio je i sadreni odljev mramorne replike Mironovog *Diskobola*, skulpture koja prikazuje bacača diska u žestokom pokretu. Osim fizičke aktivnosti koju ova skulptura predstavlja, na njoj se daju primijetiti i istraživanje proporcija lica i anatomije. Jedna od reprezentativnijih skulptura na izložbi svakako je i brončana replika *Apoksiomena* načinjena prema originalu iz 2. ili 1. st. pr. Kr. Uz *Apoksiomena* prigodno je izložena i nekolicina brončanih strigila pronađenih na području Siska u prvim stoljećima naše ere kao i plakat na kojemu se da pročitati o značaju ovog atleta i onog što on predstavlja.

Slika 1: Sadreni odljev mramorne replike Polikletovog Dorifora (snimila M. Erceg)

Osim reprezentativnih skulptura, posjetitelji su mogli uživati i u plakatima s prikazima panatenejskih nagradnih amfora iz 6. i 5. st. pr. Kr., kao i u arheološkim eksponatima među kojima se ističu zavjetne figure, game od različitog poludragog kamenja, te srebrni i brončani grčki novac (4–2. st. pr. Kr.). Riječ je uglavnom o prikazima Zeusa ili Herakla, koji su od samih početaka usko povezani uz Olimpijske igre – jedan kao onaj u čiju su čast održavane, a drugi kao onaj koji ih je, prema

Slika 2: Brončana replika Apoksiomena, u pozadini Mironov Diskobol (snimila M. Erceg)

jednoj od predaja, i utemeljio. Osim Olimpijskih, u staroj Heladi najvažnije igre bile su Nemejske, Pitijske i Istamske.

Slika 3: Zavjetne figure (snimila M. Erceg)

Antičke olimpijske igre prestale su se održavati krajem 4. stoljeća, a ponovno su zaživjele tek 1896. godine kada ih je obnovio Pierre de Coubertin. Dio izložbe posvećen modernim Olimpijskim igrama također je popraćen prigodnim plakatima sa značajnim podacima i zanimljivostima koje su pratile ove igre od njihovog ponovnog osnivanja.

Slika 4: Plakat s otvaranja prvih modernih Olimpijskih igara u Ateni (snimila M. Erceg)

Težište je postavljeno, što se posebice vidi u izložbenim primjercima, na sudionike Olimpijskih igara s našeg područja, pa su posjetitelji imali priliku vidjeti sablju Miroslava Mejera - osječkog i zagrebačkog mačevaoca s kraja 19. stoljeća, sablju Marka Kostrenčića iz HAŠK-a iz 1903. godine, biciklističku opremu Cvjetka Bilića, opremu za golf Otta Antoninija iz 1930-ih, kofer i torbu Antuna Kropivšeka, vođe gimnastičke reprezentacije Jugoslavije na Olimpijskim igrama u Rimu 1960. g., boksačke rukavice iz Boks kluba *Lokomotiva* iz 1980-ih, te brojnu drugu opremu.

Jedan od najistaknutijih izložaka pokal je s prednatjecanja u maratonu za Olimpijske igre u Parizu 1900. g. iz kojeg se saznaje da je Trojedna Kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imala određenu autonomiju unutar Austro-Ugarske Monarhije. Poseban dio posvećen je i Franji Bučaru kao jednom od svojedobno najvažnijih sportskih inicijatora i osobe koja je značajno doprinijela razvoju sporta kod nas.

Slika 5: Pokal s prednatjecanja u maratonu za Olimpijske igre u Parizu 1900. g.
(snimila M. Erceg)

Uz navedeno, posjetitelji su imali priliku uživo vidjeti i najstariji tip francuskog floreta, brojne službene plakate Olimpijskih igara, zastavu Hrvatskog olimpijskog odbora nakon 1992. godine, kao i zastavu Hrvatskog olimpijskog odbora s potpisima sudionika na Igrama u Sydneyu 2000. godine.

Jedna od prostorija posvećena je i olimpijskim bakljama, uz prigodni tekst o simbolici plamena od antike do danas. Među njima je potrebno istaknuti baklju Franje Predanića, nosioca olimpijskog plamena na igrama u Berlinu 1936. godine, te baklju s Igara u Pekingu 2008. godine u obliku pergamenskog svitka. Izložena je i jedna od 204 latice olimpijskog plamena s otvorenja Olimpijskih igara u Londonu 2012. godine.

Objašnjen je i vizualni identitet modernih Olimpijskih igara koji nastoji rušiti stereotipove i prevladati granice, kao i olimpijski piktogrami koji imaju istu svrhu. Dio je posvećen i onima koji nisu od samih početaka sudjelovali u Olimpijskim igrama, a to su paraolimpijci i žene. Iako je na grčkim Olimpijskim igrama sudjelovanje bilo dozvoljeno samo muškarcima, svakih pet godina su se u Olimpiji održavale i *Herine igre* u kojima su sudjelovale samo djevojke. Na modernim Olimpijskim igrama žene su pravo sudjelovanja dobile 1900. godine, dok se Paraolimpijske igre održavaju od 1952. godine.

Slika 6: Olimpijske baklje (snimila M. Erceg)

Uz sav materijal koji su autori izložbe uspjeli sakupiti i predstaviti široj javnosti, potrebno je pohvaliti i organizaciju interaktivne radionice za djecu koja su dobila priliku osjetiti duh Olimpijskih igara – suradnju i zajedništvo, a uz to su i ponešto naučili o ovim najdugovječnijim igrama. Autori su omogućili posjetiteljima putovanje kroz povijest Olimpijskih igara i podsjećanje na jednakost u multikulturalnosti koja se očituje u pojedinčevu trudu, doprinosu i mogućnostima. U skladu s tim, ova nam je izložba nanovo ukazala na posebnost Olimpijskih igara i razlog zašto su baš one, od svih antičkih igara, obnovljene.

Mila Erceg